

OB ZAKLJUČKU ZASEDANJA ITALIJANSKO - JUGOSLOVANSKEGA ODBORA

Neopravičljivo zavlačevanje z izvajanjem manjšinske pogodbe

V soboto se je v Beogradu zaključilo 6. zasedanje italijansko-jugoslovanskega odbora za izvajanje manjšinskih določil, vsebovanih v londonskem sporazumu iz leta 1954. Iz dnevnega časopisja je naša javnost zvedela, da ob zaključku dvotedenskega zasedanja ni bilo izdano skupno poročilo o odobrenih sklepih, temveč da sta vodji obeh odposlanstev le podpisala zapisnike. Dnevni red beograjskih razgovorov je znan, njihov potek in zlasti zaključek pa sta torej ovita v tančico tajnosti, čemur daje pomanjkanje poročila o izidu še večji poudarek.

Ne moremo tajiti, da so si tržaški Slovenci mnogo obetali od pravkar zaključene zasedanja. Njihove nade in pričakovanja so bila zlasti zato utemeljena, ker je od podpisa londonskega sporazuma poteklo že dolgih šest let, se pravi več kot zadostna doba, v kateri bi italijansko-jugoslovanski odbor lahko natančno izoblikoval predloge, ki jih vladi potrebuje za izvajanje manjšinskih določil v vsakdanjem življenju, razpršil morebitne dvome ali rešil nova, nepredvidena vprašanja.

SMO OSTALI NA MRTVI TOČKI

Glede pred dnevi končanih razgovorov se torej lahko upravičeno sprašujemo, ali je bilo pričakovanju slovenske tržaške javnosti to pot zadoščeno. Če sodimo po pisanju tukajšnjega italijanskega tiska, odgovor ne more biti pritrdilen, kajti omenjeno časopisje kar odkrito priznava, da se je zasedanje v glavnem zaključilo brezuspešno. Mi pa smo zvedeli, da je jugoslovansko odposlanstvo temeljito obrazložilo svoje stališče glede vseh bistvenih, a žal še neizpoljenih manjšinskih določil v korist tržaških Slovencev, a pri tem nalezelo v glavnem na gluha ušesa. Italijani so se baje samo obvezali, da bodo nekaterim slovenskim tržaškim profesorjem priznali diplome, ki so jih dosegli v inozemstvu, odredili izplačevanje pokojnine bivšim šolnikom, ki so bili zaradi starosti odstavljene, dovolili, da se na procelje slovenskih šolskih zavodov v Trstu postavijo dvojezični napisi, ter zlasti poudarili pomen zakonskega osnutka za ureditev slovenskega šolstva, ki ga je dne 24. junija odobril ministrski svet. O vsebini osnutka pa odbor ni razpravljajal, ker italijansko odposlanstvo ni imelo pri sebi njegovega besedila. Jugoslovani pa naj bi Italijanom zagotovili, da bodo še bolje uredili italijansko šolstvo na bivšem področju B ter odprli še eno italijansko šolo.

Če so naše vesti točne — in doslej ni nobenega vzroka, da bi ne verjeli v njihovo

resničnost — je treba vsekakor ugotoviti, da zasedanje res ni rešilo nobenega bistvenega vprašanja, ki je v zvezi z manjšinskimi določili londonskega sporazuma, tako da se naše najvažnejše zadeve, kot sta dvojezičnost in primerno zastopstvo v javnih službah, spet nahajajo na mrtvi točki.

KDO JE ODGOVOREN

Dnevnik Il Gazzettino, ki vselej zastopa stališča vladajoče demokristjanske stranke, je v torek pisal, da so neuspeha beograjskega zasedanja krive zlasti »nesmiselne jugoslovanske zahteve«, češ da ne upoštevajo »razumljive občutljivosti italijanskega javnega mnenja in ki včasih niso v skladu ne z duhom ne s črko Posebnega statuta«. Kot primer takih »nesmiselnih zahtev« pa omenja »določene oblike dvojezičnosti, ki naj se uvedejo v samem središču Trsta, ter uvrstitev v redni stalež tudi tistih slovenskih šolnikov, ki nimajo predpisanih italijanskih diplom«.

Tržaški Slovenci so po pravici občutljivi

Če pa je kdo lahko občutljiv, so to tržaški Slovenci. Ne smemo namreč pozabiti, da se je naš položaj v narodnem pogledu po prihodu Italije v Trst bistveno spremenil. Medtem ko je bila po določenih mirovne pogodbe na Svobodnem tržaškem ozemlju slovenščina poleg italijanščine in hrvaščine uradni jezik, nam londonski sporazum danes priznava in jamči le **pravico do uporabe materinščine** v državnih uradih. Upoštevati je nadalje treba še eno zelo važno spremembo: od leta 1954 dalje se je tudi razmerje med številom italijanskih in slovenskih prebivalcev sprevrglo v našo škodo, kajti medtem ko smo v okviru Sto-ja predstavljali Slovenci precejšen odstotek prebivalstva, smo danes v okviru 50-milijonske Italije le šibka manjšina. Navedli bi lahko še več dejstev, toda že kar smo omenili, je več kot zadosten razlog, da so tržaški Slovenci upravičeno občutljivi, zlasti, ko gre za poskus, da se nam tajijo ali omejujejo še tiste narodne pravice, ki so nam bile svečano obljubljene in ki so tudi bile eden izmed pogojev, da se je Italija ponovno vrnila v Trst.

ZAHTEVAMO LE IZVAJANJE SPREJETIH OBVEZNOSTI

Katere so tiste »oblike dvojezičnosti, ki naj se uvedejo v samem središču Trsta« in ki jih Il Gazzettino smatra za »nesmiselne«, iz članka ni mogoče natančno spoznati. Če so pa Jugoslovani zahtevali, naj se Slovincem omogoči, da lahko na tržaški sodnji govore z uradniki in s sodniki slo-

Kot vidimo, list pripisuje odgovornost za neuspeh beograjskega zasedanja Jugoslovanom, ne da bi pravzaprav znal svoje trditve prepričljivo utemeljiti. Kje je na primer rečeno, da bi morali Jugoslovani — in seveda tudi tržaški Slovenci — upoštevati »občutljivost italijanskega javnega mnenja«, kar najbrž pomeni, da bi mi morali potrpežljivo čakati, da se ta javnost sama prepriča, kako so nekatera določila londonskega sporazuma pravična in potrebna. Kako pridemo do tega, da je izpolnjevanje obveznosti, izhajajočih iz prostovoljno podpisane mednarodne pogodbe, odvisno od volje nekaterih zasebnikov in ne od državnih oblastev, to je od podpisnikov pogodbe? Kdo naj odslej sploh sklepa katerikoli dogovor z vlado, če ni gotov, da ga je sposobna spoštovati? Še tako preprost človek se lahko prepriča, da je z ljudmi, ki zagovarjajo takšna stališča, vsak razgovor nemogoč.

venski in lahko pišejo vloge v materinščini, je bila njihova zahteva popolnoma v skladu z jasnimi določili Posebnega statuta. Jugoslovani so prav tako utemeljeno lahko terjali, naj se Slovincem omogoči uporaba svojega jezika tudi v vseh ostalih državnih uradih, pa čeprav se nahajajo v samem središču mesta.

Gotovo ne odkrijemo nobene tajnosti, če napišemo, da se to vprašanje glede na dejansko stanje lahko zadovoljivo reši samo, če se izvede tisto določilo londonskega sporazuma, s katerim se je Italija obvezala, da bo v javni upravi namestila »pravično« število uslužbencev slovenske narodnosti. Tako prva kot druga zahteva sta tesno povezani med seboj in ju lahko označuje za nesmiselni samo tisti, ki ju namenoma podcenjuje ali ju sploh ne namerava sprejeti.

V tej zvezi bi pa vendarle hoteli pibiti, da tržaški Slovenci ne zahtevajo nič drugega, kot da se končno pričnejo izvajati določila londonskega sporazuma in da se spoštujeta njegova črka in duh. In tako stališče je na zadnjem zasedanju zagovarjalo tudi jugoslovansko odposlanstvo.

PRAZEN IZGOVOR

Italijanski tisk je te dni spet pričel podarjati, da je manjšinska vprašanja težko reševati, ker obstajata v obeh državah povsem različni družbeni ureditvi in je baje zato skoro nemogoče uveljavljati nače-

RADIO TRST A

Nedelja, 17. julija, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 15.40 Vokalni kvintet »Zarja«; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Pesniki in njih stvaritve: »Pesmi inkovskega plemena Quechua« (Fr. Jeza); 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Koncert Turinskega godalnega kvarteta Mario Zafred; Četrty kvartet za godala.

Ponedeljek, 18. julija, ob: 18.00 »London v Shakespeareovem času«; 19.00 Oddaja za najmlajše — »Pravljica o razvodu (Tončka Curk), igrajo člani RO; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Mousorgski: »Soročinski sejem«, komična opera v treh dej., izvaja Orkester in Zbor Slovenskega drž. gledališča ljubljanske Opere. Približno ob 21. uri: »Delo, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.50: »Mala literarna oddaja«.

Torek, 19. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Srtupi, mamila in nasladila: »Mandragora«; 19.00 Utrinki iz znanosti in tehnike; 21.00 »Potovanje na Mars«, rad. zgodba (Charles Chilton - Boris Mihalič), igrajo člani RO; 22.00 Umetnost in življenje — Filibert Benedetti: »Deset let Beneškega univerzitetnega gledališča »Cà Foscari«; 22.15 Prokofiev: Poročnik Kiev, simfonična suita, op. 60.

Sreda, 20. julija, ob: 18.00 Z začarane police — Marija Polak: »Mihčeva zvezda vodnica«; 19.00 Nove afriške države — Fr. Jeza: »Togo«; 21.00 »Nora druga«, igra v treh dej. (Cesare Giulio Viola - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 22.25 Slovenski vokalni oktet.

Četrtek, 21. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Ivan Artač: Razvoj Evrope: Prvi del — Srednji vek; »Prve narodne države«; 19.00 Iz popotne beležnice mladega rodu (Drago Stoka); 21.00 Obletnica tedna — Janko Bežjak: »Petnajst let od Potsdamske konference«; 21.15 V spomin Friderika Chopina — Tretja oddaja: Mazurke, poloneze, balade in Lieder v izvedbi Rubinsteina, Cortota in Arraua; spremna beseda: Piero Rattalino; 22.40 Folklorni ansambel Srečko Dražil.

Petek, 22. julija, ob: 18.00 John Blatnik, politik iz Minnesote; 19.00 Vloga propagande v zgodovini človeštva — Mirko Javornik: »Propagandni boji med cesarji in papeži«; 22.00 Znanost in tehnika — Mario Kalin: »Bliskoviti fotografski posnetki«; 22.15 Koncert tenorista Janeza Lipuščka, pri klavirju Zdenka Lukec-Carjeva.

Sobota, 23. julija, ob: 13.30 Dobrodošle! — Plošče prvič v oddaji; 15.00 Koncert operne glasbe; 16.00 Znamenita dela Starega veka — Miran Pavlin: »Namakalne naprave Babiloncev in Asirceve«; 18.00 Zena in dom; 19.00 Slovenski književniki v pismih — M. Jevnikar: »Anton Tomaž Linhart«; 20.40 Zbor »Ljubljanski zvon«; 21.00 »Potovanje na Mars«, rad. zgodba (Charles Chilton - Boris Mihalič), igrajo člani RO; 22.55 Pojeta Jelka Cvetežar in Maja Gabor ob spremljavi orkestra Franca Russa.

TEDENSKI KOLEDARČEK

17. julija, **nedelja**: Aleš
18. julija, **ponedeljek**: Miroslav
19. julija, **torek**: Vincenc
20. julija, **sreda**: Marjeta
21. julija, **četrtek**: Zorka
22. julija, **petek**: Marija Magdalena
23. julija, **sobota**: Branislav

Nova škofa

Papež je pred dnevi podpisal odlok o imenovanju škofa za okrožje Poreč - Pulj. Novi vladika je msgr. Dragutin Nežič, ki je doslej opravljal v isti škofiji posle apostolskega administratorja. Msgr. Nežič se je pred štirinajstimi dnevi vrnil z uradne obiska v Vatikanu.

Prav tako je Ivan XXIII. imenoval za škofa lavantinske škofije s sedežem v Mariboru dr. Maksimiljana Držičnika, ki je vodil doslej škofijo kot apostolski administrator. Novima nadpastirjema pošilja tudi naš list spoštljiva voščila.

Neopravičljivo zavlacavanje z izvajanjem manjšinske pogodbe

(Nadaljevanje s 1. strani)

lo recipročnosti, na katerem temelji londonski sporazum. To modrovanje je povsem zgrešeno, kajti kadar dve državi z različnim družbenim in političnim redom sklepata pogodbo, ne more druga od druge zahtevati, naj zaradi tujih manjšin spremeni državni ustroj, naj na primer odpravi monarhijo, da bi obe državi uživali iste republikanske svoboščine.

Za manjšine ni toliko važen družbeni red države, temveč ohranitev jezika in narodnosti. Vladavine se menjajo, narodi pa ostanejo. Če pa jezik umre, umre tudi narod in nič ne pomaga, da pride pozneje na oblast še tako pravična vlada, ako je medtem narod zginil. Te resnice se je prav gotovo zavedal bivši ministrski predsednik Scelba, ko je z londonskim sporazumom zaščitil jezikovne in narodne pravice istrskih Italijanov. Različni družbeni ureditvi v Italiji in Jugoslaviji sta torej samo prazen izgovor za tiste, ki nimajo drugih stvarnih argumentov, s katerimi bi lahko opravičili svojo nezvestobo dani besedi.

POTREBNE SO NOVE OBLIKE DELA

Čeprav smo trdno prepričani, da bo jugoslovansko-italijanski odbor prej ali slej vendarle dosegel nekaj otipljivih uspehov, ne moremo danes zamolčati, da smo precej razočarani nad njegovim dosedanjim delom. Iz tega pa nikakor ne sledi, da moramo odslej podcenjevati njegovo važnost, saj je prav ta odbor tisti nenadomestljiv organ, od katerega je odvisna rešitev naših manjšinskih vprašanj.

Eden izmed vzrokov, da se stvari ne premaknejo z mrtve točke, je pa po našem tudi v tem, da si naša zelo razcepljena manjšina še ni ustašovala Narodnega sveta, to je stalnega odbora, katerega naloga bi bila, da kot predstavnik vse manjšine iznaša obema vladama in zlasti mešanemu odboru vprašanja, ki so v zvezi z neizvajanjem londonske pogodbe, in tudi nove probleme, ki zadevajo vso manjšino ne glede na politično ali strankarsko pripadnost posameznikov.

Odnosi med ZDA in Kubo se zaostrujejo

Mrzla vojna med Sovjeti in Združenimi državami se je iz Evrope in Azije prenesla tudi na zapadno poloblo. Ugoden prijem je Hruščevu ponudila politika kubanskega predsednika Fidel Castra. Ta se na otoku Kuba skuša z vsemi sredstvi otresti varuštva Združenih držav. Najprej je udaril po ameriškem sladkornem trstu, ki ima na otoku velikanske plantaže sladkornega trsa. Izdal je kratkomalo odlok o zaplenbi ameriških posestev. Združene države so odgovorile s prepovedjo za uvoz kubanskega sladkorja.

Castro je pozval zaradi sladkorne krize, naj tudi druge srednje in južnoameriške države sledijo gospodarskemu bojkotu proti severnim državam. Pri trgovini se pa neha tudi latinsko prijateljstvo. Mehika in Brazilija sta ponudili Združenim državam svoj sladkor; Castrove zaloge se pa kopičijo.

Zato si je nemirni predsednik ogledal po drugih odjemalcih. Dober odmev je našel pri Sovjetski zvezi, kateri pa ne gre toliko za sladkor, kakor za to, da najde politično oporo tudi v Ameriki. S tem bi bil storjen prvi korak za sovjetski vdor na zapad.

Hruščev je na torkovi tiskovni konferenci izjavil, da bo podprl težnje Kube po popolni neodvisnosti in da bo pokupil ves

njen sladkor. Dodal je še, da če namerava Pentagon s silo pritisniti, da ima na razpolago vodljive izstrelke, ki zadenejo na daljavo 13.000 kilometrov.

Eisenhower je na te grožnje odgovoril, da ne bodo Združene države nikoli dovolile, da bi se utrdil na ameriški polobli kak režim, ki bi bil odvisen od mednarodnega komunizma. Sklicuje se tudi na dogovor vseh ameriških držav, podpisan v Rio de Janeiru leta 1947, po katerem si vse ameriške države pomagajo v primeru zunanega napada na eno izmed njih.

Po zadnjih vesteh iz samih krogov Fidel Castrovih zaupnikov se pa sliši, da so dobili iz Kremlja nov namig. Sovjeti da še ne bodo vzeli kot vzrok za vojno, če bi se zrušila sedanja vladavina v Havani. Samo kubanski sladkor se jim zdi za zdaj še prenizka cena za vojno. Pride pa le prav kot ena od postavk za nadaljevanje hladne vojne.

Smrt »rdečega« papeža

V torek je umrl v Rimu 88-letni kardinal Peter Fumasoni Biondi. Kot načelnika kongregacije Propaganda fidei (cerkvene organizacije za širjenje vere v misijonskih pokrajinah) je nosil pridevek »rdeči papež«. Pokojni kardinal je bil rojen v meščanski rimski družini. S svojo znanostjo, pa tudi s preprosto dobrosrčnostjo si je pridobil tak ugled, da je dosegel še mlad najvišje cerkvene časti. Dolgo let je vodil Propagando in je v tej službi prepotoval vse misijonske pokrajine od polarnih krajev do Afrike in Japonske. Pod njim se je število katoličanov v misijonih zelo pomnožilo, predvsem zaradi nove smeri misijonskega delovanja. Kardinal je postavil pravilo, da se morajo upoštevati jezik, navade in običaji vsake dežele. Marsikateri cerkveni dostojanstvenik pri nas bi se lahko česa naučil iz teh smernic.

POS LANIK CONFALONIERI

Iz Rima je prišla vest, da je v torek iznenada umrl poslanik Vitaliano Confalonieri. Komaj se je vrnil iz Beograda, kjer je vodil italijansko odposlanstvo za urejevanje manjšinskih vprašanj. Srčna kap ga je zadela tako hitro, da niti ni utegnil poročati pristojnemu ministru o delu odbora.

Confalonierija so šteli kot dobrega diplomata. Zadnji dve leti je opravljal v Trstu službo zveznega ministra med osrednjo vlado in tržaškim generalnim komisaratom.

Pričakuje se odstop Tambronijeve vlade

Medtem ko pišemo, se v rimski poslanski zbornici zaključuje razprava o političnem položaju, ki je nastal v državi, potem ko so zadnji teden bile po vseh glavnih italijanskih mestih velike protifašistične in protivladne demonstracije in je v spopadih s policijo in orožniki zgubilo življenje kar 11 oseb.

Nemiri na mestnih ulicah so konec tedna prenehali in zaključile so se tudi stavke; javnost zdaj pričakuje sklepe parlamenta. Vse kaže, da bo že danes zvečer ministrski predsednik Tambroni v poslanski zbornici sporočil odstop vlade. Vodstvo Kršč. demokracije je namreč na včerajšnji seji vzelo na znanje izjave socialdemokratskega prvaka Saragata in tajnika liberalne stranke Malagodija, iz katerih izhaja, da sta ti stranki pripravljene podpreti novo enobarv-

Rimske olimpiade

Vpisovanje držav za XVII. olimpijske igre, ki jih bodo letos obhajali v Rimu, se je zaključilo zadnji dan prejšnjega meseca. Priglasilo se je 83 držav, med temi je tudi Somalija, zadnja na novo proglašena samostojna republika. Največ udeležencev se je vpisalo za tekme v atletiki, in sicer 75. Nato sledijo po številu priglancev druge športne panoge: streljanje, rokoborba, plavanje, dviganje uteži, kolesarstvo; najmanj, to je dvanajst držav, se je prijavilo za odbojko.

Po številu oseb bo najmočnejše zastopstvo Sovjetske zveze. Prišlo bo na olimpiado kar 450 oseb, med temi so 303 tekmovalci.

UKINITEV DAVKA NA ŽIVINO

Ministrski svet je dne 24. junija sklenil ukiniti davek na živino. Ukrep postane veljaven 1. januarja 1961, ker je gotovo, da bo zakonski predlog do tedaj odobril tudi parlament.

KAMEN PLAVA, LES SE POTOPI...

Med sortami našega lesa ima večjo specifično težo kot voda samo osušena drenovina, ki se zato potopi v vodi. Drenovina ima isto specifično težo kot mleko, to je 1,030.

Na drugi strani pa je neki kamen s specifično težo samo 0,6 in zato plava na vodi. Imenuje se plovec, katerega pa naše gospodinjje bolje poznajo pod laškim imenom »pomice« in ki služi za čiščenje v kuhinjah.

no demokristjansko vlado. Pomemben je zlasti govor poslanca Saragata, ki je ostro grajal Tambronijevo ravnanje v zadnjem tednu in poudaril, da je v Italiji pred dnevi bilo stanje takšno, da bi lahko izbruhnila državljanska vojna. Zato je zahteval, naj vlada, ki se drži na oblasti s pomočjo novih fašistov, odstopi, Kršč. demokracijo pa je povabil, naj sestavi novo enobarvno vlado z jasnimi političnim in socialnim programom. Ta bi vodila državo toliko časa, dokler se notranji položaj še bolje razčisti in bo mogoče sestaviti sredinsko-levičarsko vladno koalicijo, ki bi imela podporo tudi Nennijskih socialistov. Enako stališče je zavzela tudi republikanska stranka.

Proti Tambronijevi vladi sta v parlamentu seveda govorila tudi Nenni in Togliatti. Zanimivo je, da je tudi komunistični prvak podprl Saragatov predlog.

Vodja demokristjanskih poslancev Gui je sicer opravičeval ravnanje vlade v dneh hudih neredov, a je izjavil, da njegova stranka sprejema predlog ostalih demokratičnih političnih skupin. S tem je Gui posredno povabil Tambronija, naj odstopi, da se lahko sestavi nova vlada.

Javnost z zanimanjem pričakuje, kako bo Tambroni v nocojšnjem govoru zavrčal hude očitke svojih političnih nasprotnikov.

Vitezom ognja!

Pod tem naslovom je izšel pred štiridesetimi leti uvodnik v tržaški Edinosti, ki je junaško ožigal fašistične tolpe, katere so divjale po Trstu z ognjem in gorjanci. Drug za drugim so goreli Narodni domovi in sedeži slovenskih društev. Giunta, ki se je z divjaštvom prirnil do ministrskega stolčka, je mislil, da bo završil slovensko misel, če ruši slovenske stavbe in pretepa narodno zavedne Slovence.

Do največjega divjaštva so se tržaški fašisti povzpeli 13. julija 1920, ko so požgali hotel Balkan, kjer je bil tudi Narodni dom. V plamenih je našlo smrt več oseb, fašistična drhal je pa pred pogoriščem plesala in vpila smrt Slovincem. Včeraj je minilo štirideset let od tistega črnega dne.

Plameni, ki so takrat švigali skozi okna Narodnih domov, pa niso vpepelili slovenske misli na teh tleh. Zginili so razni Giunte, ni več njih poglavarja, razpršene so črne tolpe, naš rod je pa še tukaj ostal in bo obstal kljub današnjim posnemovalcem nekdanjih vitezov ognja!

— 0 —

Ob štiridesetletnici tega prežalostnega dneva so slovenski akademiki, včlanjeni v Jadranu, izdali poziv na študente in vso slovensko mladino, naj si vzamejo za vzgled svetle primere iz obdobja primorske zgodovine, ko so se junaški možje in mladina uprli fašističnemu nasilju.

Kdor seje veter...

Nova republika v Kongu preživlja že prve dneve po rojstvu težke dneve. V deželi, ki meri skoro dva in pol milijona kvadratnih kilometrov, si nasprotujejo razni rodovi. Še bolj nevarna za obstoj mlade države je pa prehitra proglasitev neodvisnosti. Medtem ko so Francozi in Angleži že dolgo časa pripravljali domače kadre, da prevzamejo oblast, je Belgija skoro čez noč pustila domačine, da si sami zgradijo državo. Manjkajo zdravniki, tehniki, šole. Najhuje pa je, da je izbruhnilo dolgo zatajevano sovraštvo do prej gospodujočih belcev. Vesti iz večjih mest v Kongu poročajo o pokoljih, nasiljih in posilstvih. Beli naseljenci, oropani vsega, bežijo iz dežele. Belgija je spustila padalce v ogrožene kraje, da omogočijo z letali odhod kolonistov. Kje je treba iskati daljni

vzrok, da teče kri Evropejcev na črnih tleh?

Odgovor je lahek. Dal ga je že leta 1906 belgijski minister Vandervelde, ki je v parlamentu navedel okrožnico nekega pokrajinskega guvernerja v koloniji, ki pravi: Treba je vsak mesec pridobiti 4000 kilogramov kavčuka. Za to vam dam proste roke. Začnite s prigovarjanjem, če pa ne bo delavstvo razumelo odlokov, uporabite crožje! Gumijeve plantaže so pile kri in solze črnih delavcev. Plantažne družbe in Centralna rudarska družba v Kongu so imele večjo moč kot kolonialna uprava. Šlo jim je samo za izkoriščanje neizmernih prirodnih bogastev kotline ob Kongu. Sredstva so bila postranska stvar.

Kakšno je bilo razpoloženje domačinov v takšnem položaju, je dobro označil frančiškanski pater domačin na misijonskem zborovanju v Louvainu leta 1957. Pravi: »Mi se ne bojimo samo komunizma, ampak tudi socializma, liberalizma in celo takih kristjanov, ki ovirajo tudi naš materialni dvig«.

Ministrski predsednik Konga Lumumbo si prizadeva, da bi deželo pomiril. Naprosil je celo ameriško vlado, naj pošlje tritisoč vojakov, da bi zomagali zatreti nered. Obenem se je posvetoval s podtajnikom Združenih narodov Ralph Bunchejem, ki je črncem po rodu in se zdaj mudi v Kongu. Sklenila sta, da se pozovejo Združeni narodi, naj pošljejo vojaške mednarodne čete in izvedence, ki bi prevzeli vodstvo domače policije. Napetost pa se ni polegla.

Krvavih nasilstev od strani črncev nihče ne more opravičiti, razumemo jih pa po izreku: Kdor seje veter, žanje vihar.

KMEČKA BANKA

GORICA

ULICA MORELLI 14 - TELEFON 22-06

Pooblaščen bank za finančne posle z inozemstvom

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne usluge (tekoči računi, hranilne vloge, posojila, vnovčevanje in diskontiranje menic, posli z inozemstvom itd.)

Tržaškega

Napovedujejo boj slovenski občini

Potem ko se je tržaška Kršč. demokracija v vsej povojni dobi trudila, da so najprej z denarno pomočjo ZVU in od leta 1954 dalje z denarjem vseh davkoplačevalcev v državi sezidali veliki istrski begunski naselji v Sesljanu in Štivanu, je te dni prišla do zaključka, da je razvoj kolonizacije že dosegel takšno stopnjo, da na prihodnjih upravnih volitvah lahko z lastno listo zagospodari nad devinsko-nabrežinsko občino.

Na zborovanju, ki je bilo prejšnji torek v Sesljanu, je namreč podtajnik tržaške Kršč. demokracije sporočil članom — v glavnem novim istrskim prišlekom — da namerava stranka poseči »v politično — upravni boj v nabrežinski občini z znakom demokracije in svobode«. Prav nič nas sicer ne zanima, če bo ta stranka samostojno nastopila na volitvah ali iskala zavezništva z drugimi političnimi skupinami. Našo pozornost pa je moral vzbuditi tisti del njenega proglašenja, kjer napoveduje, da bo Slovence nabrežinske občine povabila, naj ne oddajo svojega glasu listi, ki bi bila sestavljena na narodni osnovi, to je listi, katere kandidati bi bili slovenski domačini.

Naravnost obstrmeli pa smo, ko smo brali, kako gospodje to stališče utemeljujejo. »Narodnostni kriteriji«, pravijo, »nasprotujejo krščanskim načelom, pravemu pojmovanju demokracije in niso v skladu z ustavo«.

Medtem ko so se snovale in še danes po vsem svetu nastajajo države le na narodni osnovi in je narodnost povsod tudi podlaga kulturnih in političnih organizacij,

KNJIŽNI SEJEM V TRSTU

Včeraj zvečer so pospravili stojnice na knjižnem sejmu pod stebriščem gimnazije v ulici Giustiniani.

Kot je znano, je sejem organizirala Zveza malih prodajalcev za Tržaško. Uspeh prodaje je večji kot lani. Računajo, da je sejem obiskalo nad petdeset tisoč oseb. V prodajo so šle predvsem knjige zabavne vsebine. Pri kupovanju je v prvi vrsti igrala vlogo cena in ne toliko želja kupcev. Kljub temu je pa moralni uspeh knjižnega sejma dosegel svoj cilj, razširiti veselje do knjige tudi med manj imovite ljudske plasti.

Pripomniti je pa treba, da bi vodstvo sejma moralo nekoliko bolj paziti tudi na vsebino knjig. Opazili smo zlasti mladoletnike, ki so segali predvsem po delih, ki niso zanje primerna.

KROZEK SLOVENSkih IZOBRAZENCEV

v Trstu priredi tudi letos od 1. do 16. avgusta letovanje v Beli peč. Kdor se ga namerava udeležiti, naj se prijavi do 20. julija v Trstu, ul. Commerciale 5/I., ali v Gorici na Travniku 18/II., kjer bo izvedel za vse podrobnosti.

se v Sesljanu prikaže neki pametnjakovič, ki si upa — seveda pred neukimi poslušalci — trditi, da je uveljavljanje narodnostnega načela v nasprotju z nauki krščanstva, z demokracijo in celo z ustavnimi določili!

Prepričani smo sicer, da tisti, ki je te besede izustil, sam ne verjame v njihovo resničnost, temveč da je takšno besedičenje le hinavska poteza za lov slovenskih glasov.

Nemogoče je smatrati za resne tiste ljudi, ki najprej dajo preplaviti slovensko občino z množico italijanskega prebivalstva, ki jim sploh omogoči politično udejstvovanje, ko je pa vdor v tujo posest kronan z uspehom, začno slovenskim domačinom pripovedati, da je njihove združevanje za obrambo golega narodnega obstanka protikrščansko in protiustavno, se pravi kazni-vo.

Slovinci devinsko-nabrežinske občine bodo že na volitvah pokazali, kako sodijo o teh novih »apostolih« in »učenikih«, ter se ravnali, kot jim veleva zdrava pamet.

— • —

Izpiti na Trgovski akademiji

Ta teden so se končale mature tudi na Trgovski akademiji v Trstu. Kandidatov je bilo 41. Dva sta bila odklonjena. Popravne izpite v jeseni je komisija določila triindvajsetim dijakom. Izpite je pa z uspehom položilo 16 maturantov. Ti so: Bone Ana Marija, Burlo Ivanka, Kralj Adrijana, Carli Vojka, Corazza Aldo, Grdovič Klavdij, Hrovatin Vijolica, Husu Aleksandra, Jazbar Juri, Martelanc Ana Marija, Pahor Drago, Sajn - Pločar Dragica, Semen Adrijan, Sušelj Marij, Turchi Marija in Trampuž Marija.

Vsem abiturientom želimo dosti sreče na novi življenjski poti. Popravnikom pa uspehe v jesenskem roku.

Te dni so se zaključili zrelostni izpiti tudi na realni in klasični gimnaziji. Ko smo list zaključevali, niso bili še objavljeni izidi. Zato bomo o tem poročali prihodnjico.

DRAGE CIGARETE

Prejšnji teden so ustavili finančni stražniki na glavnem kolodvoru v Trstu jugoslovansko državljanko Zorko Kozanič iz Beograda. Pri preiskavi so ji našli 190 zavojčkov cigaret. Popotnica se je opravičevala, da ji cigarete služijo za osebno porabo in da je v Trstu izstopila le mimogrede, ker je namenjena v Švico. Financarjem se je pa le zdela prevelika količina tobaka tudi za hudo kadilko. Prijavili so jo sodnji, ki je neprevidno potovalko obsodila na 126.000 lir globe.

OBVESTILO

Narodna in študijska knjižnica v Trstu bo zaprta od 11. julija do 11. avgusta t. l.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO V TRSTU priredi 13., 14. in 15. avgusta t. l. izlet v Trento, kjer je najprikladnejše izhodišče na Julijske vrhove.

TO JE VZTRAJNOST!

Na tržaškem vseučilišču so promovirali za doktorja prava čudovito vztrajnega dijaka. Novi doktor je Robert Kervin, ki je slep na obe očesi. Pred desetimi leti je pri razstrelitvi neke bombe zgubil vid. Ni pa zgubil vztrajnosti za delo in učenje. Vpisal se je po maturi na vseučilišče. Knjige mu je na glas brala požrtvovalna sošolka, ki je danes njegova zakonska družica. Dan za dnem, noč za nočjo sta ponavljala tvarino, dokler ni slepi študent z odliko položil doktorske izpite.

Ta vzgled je posebno primeren za te mesece, ko marsikateri študent zdihuje, da ne zmore in ne zmore. Seveda, kdor nima vztrajnosti in spi, tudi zleti!

Beneška Slovenija -

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Videmski prefekt dr. Vecchi je prejšnji teden obiskal naslednje občine v Beneški Sloveniji; Brdo, Tipano in Tavorjano.

V Tipani ga je sprejel podžupan, ker je zupan bolan. Na sestanku so bili navzoči tudi razni občinski svetovalci. Občinski zastopniki so prefektu predložili zlasti žalostno stanje cestišča, katerega dolžina znaša 25 kilometrov. Današnje cestišče bi pa bilo treba precej razširiti, ker ne ustreza več potrebam sodobnega prometa; prav tako je potrebno, da se razširijo nekateri mostovi.

Zupan občine Brdo je vladnemu predstavniku orisal zlasti potrebo, da se zgradi vodovod.

V Tavorjani je župan prefektu zlasti pojasnil, kako je nujno potrebno razširiti pokopališče, dograditi šolo v Mažerolah in popraviti cesto Tavorjana — Kanalič, ki so jo hudo skvarila letošnja neurja. Potrebne so nadalje telefonske govornice v raznih vaseh. Pametno bi bilo tudi ustanoviti strokovno šolo za zidarje in tesarje ter sezidati nekaj stanovanjskih hiš v Mažerolah.

Vsem trem županom je vladni predstavnik obljubil, da bo poskrbel za ugodno rešitev najvzrajnejših vprašanj in za izplačilo raznih denarnih podpor.

IZ PODBONESCA

Na zadnji seji je naš občinski svet sklenil, da bo odslej pri nas tedenski semenj, na katerem bodo prodajali obleke in druge potrebščine za hišo, mlečne izdelke, kokaši in drugo blago. S tem želijo razgibati življenje v vseh vaseh občine. Sejem bi koristil tudi ljudem iz Jugoslavije, ki hodi-jo danes kupovat potrebščine zlasti v Čedad.

Podbonesec je namreč oddaljen od Bovca in Kobarida le 5 kilometrov. Čedad pa 15. Naši ljudje so pozdravili važno pobudo občinskih očetov, a boje se, da jo bo videmska prefektura onemogočila in sklep zavrnila. Pobudi namreč nasprotuje senator Pelizzo, ki je obenem čedadski župan. Ta je, kakor pravijo, že posredoval pri Trgovinski zbornici v Vidmu naj prepriča, da bi imeli tedenski sejem v Podbonescu. Za naše vasi bi bilo uresničenje sklepa občinskega sveta zelo koristno, saj bi pomagalo omiliti bedo. Ne smemo namreč pozabiti, da je Podbonesec ena izmed naj-

FOLKLORNA SKUPINA TINE ROŽANC

Folklorna skupina Tine Rožanc iz Ljubljane, v kateri sodeluje 40 pevcev in plešalcev, je navdušila goriške Slovence že s prvim nastopom v Gorici v preteklem marcu. Sedaj napovedujejo, da bo spet priredila na Goriškem tri nastope, in sicer v soboto, 16. julija, ob 20.30 v Podgori, v nedeljo, 18. julija, ob 17.30 ob jezeru v Doberdobi, in v ponedeljek ob 20.30 v kino dvorani Excelsior v Ronkah.

Na sporedu so pesmi in plesi iz Koroške, Bele Krajine, Gorenjske in Prekmurja ter hrvatski, srbski in makedonski plesi. Člane folklorne skupine pristrčno pozdravljamo in jim želimo, da se med nami dobro počutijo ter vesele svojega uspeha.

Kanalška dolina

bolj pasivnih občin v videmski pokrajini. Zato sodimo, da bi morala prefektura ta sklep vsekakor potrditi.

Svet je nadalje sklenil dati še eno obrtnico za taksi, tako da bodo v občini sedaj štiri. Odobril je tudi nakup radia za podboneško šolo, izvolil preglednike občinskega obračuna za leto 1960 in odobril povišanje plače občinskemu zdravniku.

IZ REZIJE

Svoj čas smo v listu poročali, da ima naša občinska uprava velike stroške za vzdrževanje ceste, ki vodi v našo dolino. Saj je morala doslej potrošiti zanjo več kot dva milijona lir letno. Ta znesek bo pa v kratkem lahko uporabljala za druge namene, ker bo za to cesto skrbela pokrajinska uprava.

Važno je tudi, da bo pokrajina v kratkem asfaltirala del ceste od Rezjute do Ravence. Ob tej priliki bodo cesto razširili in namestili za njeno vzdrževanje še tri cestarje.

V zadnjih dneh se je začela širiti govoriča, da bo občinska uprava popravila cesto v Krnicah, ki veže našo dolino z Učejo, kar bi bilo za to obmejno vas velikega pomena. Danes namreč ne vodi iz Krnic do Ravence, sedeža rezijanske občine, nobena druga kolovozna pot.

V listu smo že dvakrat poročali, da se hoče Učeja odcepiti od naše občine in se želi priključiti občini Brdo. Naš občinski svet pa noče o tem nič slišati, ker je prav v omenjeni vasi največ občinskega zemljišča, zlasti gozdov. Občina Brdo podpira Učejo, a želi, da se ji priključi tudi občinsko zemljišče.

Zaradi tega se vprašanje pripadnosti Učeje zavlačuje in se zdi, da še dolgo ne bo rešeno po želji vasi same. Njeno prebivalstvo pa je oddaljeno od občinskega sedeža v Ravenci mnogo kilometrov. Kakšno muko povzroča njenemu prebivalstvu oddaljenost od občinskega sedeža, lahko razume, kdor le pomisli, da potrebuje danes človek vsak trenutek kako listino, ki mu jo lahko izda le občina.

O vprašanju odcepitve te vasi bi se moral baviti naš občinski svet že na zadnji seji, a so razpravo o njem preložili. To prevažno vprašanje bo pa treba v doglednem času vendar rešiti in odstraniti trpljenje vasi zaradi njene prevelike oddaljenosti od občinskega sedeža.

OBMEJNI PROMET

V prvem poletnem mesecu se je osebni promet na goriških prehodih zopet precej povečal, saj je bilo kar 98.614 prehodov z običajnimi prepustnicami. Iz Jugoslavije je bilo 71.491 potnikov, iz Italije 27.123.

Iz vsakomesečnih poročil o obmejnem prometu lahko ugotovimo, da se čedalje bolj razvija in zato smo v listu že večkrat poudarili, da je treba tudi število obmejnih prehodov povečati. Pri tem smo vedno poudarjali, da je treba zlasti otvoriti nov obmejni prehod na ulici Sv. Gabrijela na italijanski in Erjavčevi ulici na jugoslovanski strani. Zato z zadovoljstvom poročamo, da je o tem vprašanju razpravljal pred kratkim tudi Svet za gospodarstvo okrajnega odbora v Novi Gorici, ki je med drugim poudaril potrebo po otvoritvi novih prehodov in med njimi zlasti prehoda na zgoraj omenjenih ulicah.

Otvoritev tega prehoda je sedaj še toliko bolj potrebna, ker bo v kratkem obnovljen tudi železniški promet med staro in Novo Gorico.

MINISTER RUMOR V GORICI

V nedeljo se je minister Rumor udeležil v dvorani bivšega slovenskega Trgovskega doma zaključnega zborovanja tečajnikov Kršč. demokracije, na katerem so preučevali kmetijska vprašanja goriške pokrajine. Po poročilu podtajnika stranke Fezila je minister v daljšem govoru obravnaval kmetijska vprašanja goriške pokrajine in obljubil temeljite ukrepe za njegovo izboljšanje. Po zborovanju se je odpeljal v Fossalon pri Gradežu.

IZ TRŽICA

Mesečnik goriške Trgovinske zbornice poroča, da bodo v naših ladjedelnicah v kratkem začeli graditi dve novi 27.500-tonski potniški ladji.

V pristanišču Portorosega so v ponedeljek prejšnjega tedna natovorili na neko ladjo velikanski valj, ki tehtata 500 stotov in je namenjen tovarni papirja v Beliščah na Hrvaškem. Valj so izdelali v mehaničnih delavnicah v Bresciji.

Pred nekaj dnevi so ribiči v Gradežu utjeli v svoje mreže želvo, ki je tehtala 150 kg. V mrežo srečnih ribičev je zašla, ko si je okrog poldne zaželela hladnejšega zavetja. Tamkajšnji ribiči so jo takoj pripekljali v Tržič in razstavili v ribarnici Štefana Ornella. Ker je nieno meso zelo cenjeno za pripravo odlične juhe, so jo takoj lahko prodali po 150 lir za kg žive teže. Mesa je pa dala le okrog 20 kg. V ribarnici si je nenavadno želvo ogledalo veliko število radovednežev.

IZ DOBERDOBA

V četrtek prejšnjega tedna je bila v Graški seja upravnega sveta Vzhodno-furlanskega vodovodnega konzorcija. Razpravljali so o dobavi naprav za vodne nabiralnike kraškega vodovoda in onega v Dolenjah.

Našim bralcem je znano, da je konzorcij poveril glavno delo, to je polaganje novih vodovodnih cevi tržaškemu podjetju CESIA,

Iz Goriške

podjetju Lazzarini iz Ponte del Piave gradnjo jaškov za dviganje vode, električno napeljavo pa podjetju SELVEG.

Gradbena dela, posebno gradnja vodnih nabiralnikov, dobro napreduje, saj so že skoro dogradili tri na Martinščini, v Ušju nad Rubijami in tistega pri Sv. Mihaelu. Pri Petejanih so zgradili električno kabino in poslopje, v katerem bodo postavljene črpalke. V neposredni bližini so položili v zemljo cevi, s katerimi bodo zajemali vode; od tu so speljali dva odcepka jeklenih cevi, enega na Martinščino, drugega pa na Ušje nad Rubijami.

Za vodovodno omrežje v Doberdobi in na Poljanah je že napravljen načrt, po katerem bodo zamenjali zastarele cevi z novimi; za Dol in njegove zaselke pa pripravljajo ločen načrt.

Za zgradnjo vodovoda v naših kraških vaseh in v Sovodnjah bodo potrošili 81.600.000 lir. Celotni načrt pa ni predvideval le današnjih potreb, pač pa je upošteval tudi možnost povečanja potrošnikov. Njegova izvedba dopušča uporabo 120 litrov vode na dan za vsako osebo in vsako glavo živine.

Zdi se, da bo Martinščina uživala novo pitno vodo že v letošnjem oktobru, medtem ko bo voda stekla v sovodenjske hiše in tiste v Dolu ter na Vrhu v prihodnjem letu.

IZ STEVERJANA

V tem mesecu nam je vreme zares naklonjeno, ker je že precej deževalo, kar je koristilo tudi trti, katere plod je še vedno glavni dohodek našega kmetovalca. Deževje nam je sicer povzročilo precej dela, ker smo morali trto obvarovati pred boleznijo s pogostim škropljenjem. To pa ni za nas več tako naporno, ker ga opravljamo s sodobnimi škropilnicami.

V središču zanimanja pa je še vedno vprašanje vodovoda. Pred nekaj dnevi je imel naš župan daljši razgovor o gradnji vodovoda s prefektom, ki sta se ga udeležila tudi inženir Schiozzi in občinski tajnik Cresta. Prefekt je poudaril, da se izdelava načrta ne sme zaustaviti samo zato, ker je voda predraga, pač pa je treba to vprašanje primerno rešiti.

Župan Podveršič je prefekta obvestil, da je županstvo zavrnilo zahtevo mestne vodovodne uprave po plačevanju tistega dela vode (30 odstotkov), ki se izgublja po mestnem vodovodnem omrežju.

Bralcem Novega lista je že znano, da je država nakazala 20 milijonov lir za zgradnjo vaškega vodovoda, kar pa ne zadostuje. Nakazani znesek pa mora občina uporabiti do konca leta 1963. Vidimo, da ovirajo gradnjo nekatere zadeve, a te niso nepremagljive. Sodimo pa, da jih je treba čimprej odstraniti, ker smo Steverjanci že dovolj časa potrpežljivo čakali, da se tudi nam zgradi prenotrebni vodovod. Socialna pravičnost zahteva, da se nam preskrbi pitna voda po taki ceni, kot jo plačujejo potrošniki v drugih vaseh goriškega podeželja.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Letošnji "Slovenski tabor" na Repentabru

V nedeljo, 10. julija, je priredila Slovenska prosveta enajsti »Slovenski tabor«, tokrat spet na Repentabru pred cerkvijo, v scenariji, kot je lepše in primernejše za te vrste prireditve ni mogoči najti, začenši z imenom samim.

Letos je bilo naklonjeno prireditvi tudi vreme. Bila je za letošnji kujavi in hladni julij izjemno lepa, sončna nedelja in z Repentabra se je nudi udeležencem prekrasen razgled daleč po Krasu in globoko v ljubljeno slovensko deželo. Ze okolje samo in ta veličastni razgled sta vzbujala v dušah praznično razpoloženje ter razveseljevala srce.

CILJ VEDRE MNOŽICE

Ze kmalu popoldne so oživele ceste, ki peljejo proti Repentabru in po ozki poti med zelenjem, ki vodi navzgor do častitljive, mogočne cerkve na hribu, se je že pred četrto uro vila pestra procesija ljudstva, deklet in žena v veselo pisanih poletnih oblekah, razigranih otrok in resnih slovenskih mož in fantov. Ta procesija se je včasih razredčila, pretgala pa se ni vse do poznega popoldneva, ko se je začel taborski spored.

Uvod vanj je pomenil blagoslov v cerkvi, ob petih pa je spregovoril zbrani množici msgr. dr. Jakob Ukmar in jo opominjal h katoliški in slovenski zavednosti. Njegov glas je mogočno donel preko trga pred cerkvijo.

Po nekaterih pozdravih predstavnikov slovenske katoliške prosvete iz drugih krajev se je začela igra, ki so jo vsi najbolj željno pričakovali in ki predstavlja že mnogo let jedro »slovenskih taborov«. Letos je prikazala skupina mladih igralcev prikupno, a premalo znano igro Ivana Preglja »Zdrava, deva Katarina!« v režiji prof. Jožeta Peterlina. Igra se dogaja v sedemnajstem stoletju v Ljubljani, ki se je takrat uradno imenovala Laybach. Glavne in najbolj simpatične osebe v igri so študentje, večni razgrajaci in zaljubljeni, ki se malo za šalo malo za res ravsajo in pretepajo s čevljarškimi pomočniki. Lepega dne pa jo eden izmed teh zadnjih zares izkupi in v kaši se znajdeti simpatična študenta Jurij Gabrijel Semenič in Benedikt Šapla. »Kajhe« sta sicer kot razgrajaca navajena in sta tako rekoč v njej doma, a tokrat gre zares in ko ne vidita drugega izhoda, se prostovoljno prijavita v cesarsko vojsko za boj proti Turkom, da bi se izognila »krvavi sodbi«. Njun vzgled potegne še druge za seboj. Tako odidejo na Dunaj, da pomagajo obraniti avstrijsko prestolnico pred turškim navalom. Semeniča in Šapla pa čakata zvesti dekleti Katarina pl. Medičeva, skupni dekliški ideal študentov in »imenitnejših« čevljarjev ter glavni vzrok njihovih nasprotstev, in njena prijateljica Marija Ana Snedčeva.

RAZVESELJIVO ŠTEVILO DOBRIH MLADIH IGRALCEV

Mnogo mesecev mine, a od študentov ni glasu. Lepega dne pa se vrnejo, ovenčani s slavo, ki jo potrjuje cesarski dekret, in tudi ne čisto praznih žepov. Tako se igra zaključuje vedro in optimistično, brez žalostne note, pri čemer je režiser nekoliko popravil Pregljevo besedilo.

Igra je zahtevala veliko število igralcev, nad dvajset. Res posrečene in izoblikovane like so ustvarili Aleksej Pregarc kot šolski korektor Janez Krstnik, Ladi Vodopivec in zlasti še Drago Štoka kot vesela študenta Semenič in Šapla, Jurij Slama kot mestni sodnik Gregor Staudach, Ivan Buzečan kot mestni pisar Jurij Tolmeiner, Robert Petaros kot Lenart Schwertel, sin nadzornika čevljarškega ceha, Gregor Pertot kot priseljeni Italijan, učitelj Pistorio, Saša Rduolf kot mestni stražnik Klembše, ter še nekateri drugi. Posebno pohvalo zaslužijo Pregarc kot šolski korektor, ki je znal najti pravi ton med strogostjo in študentovsko vzajemnostjo ter bil dober tudi v maski, Štoka kot veseljak Šapla, v katerem kljub vsej študentovski predrznosti ni hudo-bije in s svojo srčno nedolžnostjo vsakega razoroži, in Slama kot dostojanstveni mestni sodnik. Imenitni tako v igri kot v maski je bil Gregor Pertot v vlogi Jeronima Pistoria. Doživel bi uspeh na vsakem odru. Pokazal je resničen talent in pristržno zabaval ljudi, ne da bi pretirano karikiriral. Tudi igralca obeh glavnih vlog med čevljarji sta igrala

zelo naravno in dobro, enako Buzečan. Drugi so malo preveč silili v karikaturu.

Med tremi ženskimi vlogami se je najbolj obnesla Stana Oficija v vlogi oblasne gospe Agate Kammersteinerin, ki ji je očitno prijala, ker je lahko v njej zaigrala na ves register komičnih učinkov, kar ni zgrešilo učnika pri gledalcih. Nekoliko neizdelani in neizraziti sta bili ostali dve vlogi.

Glede režije je treba reči, da nas je nekoliko razočarala, čeprav je treba tudi pribiti, da ima režiser prof. Peterlin največ zaslug za tabor. Velik del važnih dogodkov se odigra za odrom in nam igralci samo pripovedujejo o njih. Opazili smo tudi, da besedilo ni bilo dovolj prečiščeno. Tako je n. pr. Marija Ana pripovedovala prijateljici precej na dolgo svoje žalostne sanje, ki dajo slutiti, da se bodo uresničile, medtem ko nazadnje vidimo, da se niso. Tako je bil torej prizor s pripovedovanjem sanj popolnoma odveč. Drugače je bila seveda režija krektna, a težka, brez lahkotnega prijema in sproščene fantazije, za kar nudi igra veliko možnosti. Imeli smo vtis, da je bilo vse nekam v naglici zrežirano, ne da bi bil imel režiser čas izdelati in premisliti posamezne prizore in celote, kot smo sicer pri njem vajeni.

DA BI BILI SLOVENSKI TABORI SE LEPSI

S tem pa smo pri pomanjkljivostih »slovenskega tabora«, ki bi jih radi iskreno nakazali, da bi s tem morda nekoliko pripomogli, da bi bili »slovenski tabori«, ki so se našim ljudem zelo priljubili, v bodoče še boljši. Zdi se nam, da bi bilo treba spred razširiti z nastopi kakšnih pevskih zborov ali folklornih skupin, da bi tudi spored sam opravičil naziv »slovenski tabor«, ker zdaj gre vse preveč samo za predstavo. Predstave pa bi bilo treba dalje časa in skrbneje pripravljati, da bi pomenile tudi v umetniškem pogledu nekaj resnično pomembnega. Ne bi smele izdajati, da so improvizirane. Potrebno bi bilo tudi več propagande. V okviru »slovenskega tabora« bi se bila morda dala organizirati tudi majhna razstava dobrih slovenskih knjig in revij, morda pred vhomom v cerkev ali kje drugje. Mnogo je takih možnosti, s katerimi bi lahko napravili »slovenski tabor« še vabljivejši in zanimivejši.

Ti pomisleki pa večine gledalcev, ki se jih je nabrala, kot že rečeno lepa množica, od 1500 do 2000, niso motili. Igralce in režiserja so nagradili z navdušenim ploskanjem.

Kar neradi so se ljudje razhajali z lepe prireditve s tako prikupnim in značilnim slovenskim značajem.

Na svidenje prihodnje leto.

M. Z.

Borza umetnin

Sredi Londona se dviga čudna palača, imenovana Sotheby, ki je mešanica dveh slogov: mrkega lloydjanskega in rokokojevskega. Stene so pregrnjene z žametom, povsod odsevajo zrcala v zlatih okvirih; na lakastih mizah so lepo razvrščeni trdi klobuki, poleg pa palice ali dežniki.

Takšno je okolje londonske svetovne borze umetnin, galerije Sotheby in Christie. Ravnatelj te borze Peter Wilson, pristen Anglež starega kova, udari s kladivcem po mizi in napove eno številko. Zbrana družba resnih gospodov in dam začne listati po katalogih. Vsaka številka pomeni eno izmed umetnin na prodaj. Če je devetero umetnostnih izvedencev hiše Sotheby ugotovilo na podlagi zgodovinskih listin ime umetnika, je ta naveden v seznamu s polnim imenom; če je količjak negotovosti, pa le z začetnimi črkami. Pravne odgovornosti za pristnost umetnin galerija ne prevzema, toda polno ime poleg slike, kipa ali dragulja jamči bolj kot pravna listina. Izključno cenovno višajo kupci s komaj vidnim gibom roke ali oči. Običajno pa bogati kupci, kajti tu gre le za milijonske vrednosti, sploh niso navzoči, ampak pošljejo svoje izvedence.

Lansko leto so izdružili Cézannovo sliko »Deček v rdečem telovniku« za 300 milijonov lir. Najvišjo ceno je pa letos dosegla Rubensova umetnina »Češčenje treh modrih«, in sicer vsoto 450 milijonov lir. Kupec je neznan, kajti razni Rothschildi, Niarhosi, Gubelkiani in podobni krezi kupujejo umetnine kot delnice na borzi. Ker so v dvorani napolnjane televizijske in magnetofonske naprave, nočejo, da bi javnost vedela, kdo je več ponudil.

STARI ZACETKI

Galerija Sotheby je začela poslovanje že v 17. stoletju. Takrat je to bila skromna trgovina z redkimi knjigami in rukopisi. Prolomna se je razširila v široko poslovalnico z umetninami. Eno izmed prvih redkih dragocenosti je predstavljal egiptovski kipec, katerega je neznanec plačal, a ni več prišel ponj. Kip je ostal na borzi in predstavlja danes njen emblem. Preden se je Sotheby uveljavil, je moral prestati ostro tekmo z umetnostnimi trgovinami v Parizu, kjer je bilo dolga desetletja umetniško središče Evrope. Velike pristojbine, ki so znašale do 21%, so povzročile, da so se ljubitelji starin in umetnin obrnili v London. Grški milijonar Goulandris je na primer za eno Gauginovo platno plačal v Parizu samo na pristojbinah 21 milijonov lir. V Londonu pa teh pristojbin ni. Borza vzame za svoje poslovanje samo 10% vzklicne cene. Francozom se izplača iti v London po francoske umetnine, četudi morajo pri uvozu v svojo državo plačati 12% carine. Znan je primer, da je De Gaulle kupil na londonski borzi Sotheby razkošno, starinsko sv. pismo, delo francoskih umetnikov, katero je podaril Ivanu XXIII.

Danes sta obe galeriji izvrstno urejeni z mrežo izvedencev po vsem svetu. Zato pa Sotheby in Christie nesporno določata ceno umetninam, ne s povpraševanjem, ampak s svojim svetovnim slovesom.

Pametni Nemci proti nacionalnim mitom tudi v zgodovini

V Nemčiji se vendarle najdejo ljudje, ki se ne boje razdirati mitov, tudi če so še tako zakoreninjeni. Tako n. pr. zahodnonemško časopisje piše obsirno o nedavnem predavanju profesorja zgodovine v Münstru Ma-freda Hellmanna, ki ga je imel v Münchenu in v katerem je govoril o Prusiji kot deželi nemškega viteškega reda med Poljsko in nemško državo. Predavatelj, ki je doma z Baltika, je kritično prikazal zgodovino nemškega viteškega reda ter ovrgel razne romantične prikaze drugih zgodovinarjev.

Papeška kurija nemškemu viteškemu redu ni naročila niti širjenja nemške kulture niti usnavljanja nove države in še manj obrambe zahodnih dežel, ampak mu je naložila izključno le krščansko poslanstvo. Gonilna sila za politiko reda, ki se je začela z osvojitvijo Pomorjanskega na škodo krščanskih sosedov in je torej bila popolnoma nasprotna misijonskemu naročilu in poslanstvu, je bil skupinski egoizem te duhovniško viteške skupnosti. Z-dnji poljski kralj iz družine Piastov se je sicer Pomorjanskemu odnoval, toda te odnovali kasnejši jagelonski kralji niso priznavali. Tako je prišlo do spopada, ki je privedel do poraza križarskega reda leta 1410 pri Tannenbergu in do dolgoletnega nasprotja med novo nemško državno tvorbo in nje-

nimi vzhodnimi sosedi. Pred tem so bili odnošaji med vzhodnonemškimi mejnimi grofi in Poljaki prav dobri.

Nemški viteški red je skrbel le za svoje dobro in tudi med nemškim prebivalstvom dežele, v kateri je vladal, se ni razvil noben pruski ali nemški patriotizem; to je le bajka, s katero so kasneje poskušali olepšati zgodovino viteškega reda, je ugotovil prof. Hellmann.

— o —

NOV NESMRNIK

Francoska akademija nesmrtnikov je izvolila za svojega novega člana 62-letnega Renēja Claira. Prvič v zgodovini te kulturne ustanove, v kateri je kardinal Richelieu že v 17. stoletju zbiral znane književnike, znanstvenike in generale, se je zgodilo, da se je vanjo usedel tudi filmski režiser. Seveda za Richelieujevih časov kina še niso poznali.

Claire se je že zgodaj posvetil filmski umetnosti. V 37 letih je pripravil 26 filmov velike umetniške kakovosti. Zanj ne pomeni film samo zabavo, ampak predvsem novo umetniško smer, ki mora prav tako kot poezija ali slika dvigati k lepemu in dobremu. Napisal je tudi nekaj znanstveno-kritičnih razprav o filmu.

GOSPODARSTVO

Kako preprečimo in zdravimo oidij

Letos peronospora še ni napravila posebne škode v naših krajih in marsikje je niso niti opazili. Hudo pa razsaja oidij. Vzrok je v tem, da vinogradniki ne izvršijo prvega žveplanja že takrat, ko so novi poganjki dolgi komaj nekaj cm in da tudi ne žveplajo pred cvetenjem in po odvetju. Premnogi vinogradniki so škropili že štiri ali petkrat, žveplali pa samo enkrat. Ne zavedajo se, da je pri naših trtah oidij največji sovražnik.

Z žveplanjem (tako s prašenjem navadnega žvepla kot s škropljenjem s škropilnim žveplom) hočemo predvsem preprečiti nastop in razvoj oidija. Za zdravljenje trt, ki jih je napadel oidij, nismo doslej poznali oziroma uporabljali nobenega primerne sredstva. V zadnjih letih pa se je pojavil na trgu »karathane«, ki preprečuje in tudi zdravi oidij.

»Karathane« je izdelek ameriškega podjetja Rohm & Haas iz Filadelfije, ki ima podružnico tudi v Milanu. Gre za umetno kemično tvorbo, katere znanstveno ime je »dinitrofenilcrotonat«: v imenu ni sledu o kakšnem žveplu. Je prah, ki ga raztopimo v vodi in lahko primešamo tudi drugim škropilom, kot so aspor, dithane, vitex, a ne raztopini modre galice, ne žvepleno-apaneni brozgi in ne oljnatim raztopinam.

»Karathane« učinkuje zdravilno proti oidiju na trtah, na sadnem drevju, lepotečnem grmičevju, posebno vrtnicah, in tudi proti oidiju na povrtnini, cvetlicah itd. Po sredstvo je učinkovito tudi proti rdečemu

pajku in še nekaterim drugim glivičnim in živalskim škodljivcem, posebno kaparjem. Za škropljenje trt in sadnega drevja uporabljamo močnejše raztopine: v 100 litrih vode raztopimo od 90 do 120 gramov »karathane«, za lepotečno grmičevje in povrtno, posebno bučice in kumarice, pa raztopimo isto količino prahu v 200 litrih vode. Škropiti moramo, kakor hitro opazimo bolezen; to delo ponovimo, če bi se bolezen dalje razvijala. Če le moremo, škropimo v zgodnjih jutranjih urah, nikakor pa ne v vročih dnevih urah.

»Karathane« ni posebno hudo strupen, vendar moramo biti oprezni. Najmanj 10 dni po zadnjem škropljenju ne smemo brati pridelkov, sadja ali povrtnine, posebno če jih uživamo neoprane.

— • —

PREPOVED ZAGONSKIH SNOVI — KRIZA PIŠČANCEV

Zagonske snovi (sostance estrogene) so tiste, ki izzevojo kakšno izrazito sposobnost, spravijo nekaj v zagon, začasno pospešijo kakšno posebno dejavnost in so torej nekakšno dražilo. Takih snovi je mnogo: marsikateri dijak zaužije pred izpiti neko snov, ki mu začasno razbistri spomin in razum, kar se pa pozneje bridko maščuje. Take snovi uporabljajo tudi športniki, posebno tekači in dirkači. Zaradi teh dražil nastanejo po konjskih dirkah čestokrat škandali, ker se izkaže, da je dosežen uspeh le posledica zagonske snovi in ne naravne sposobnosti.

Sredi tujskoprometne sezone bi bilo pričakovati, da bo mnogo povpraševanja po piščancih in da se bodo cene zvišale. Letos pa je v Italiji prav nasprotno.

Ministrski svet je dne 24. junija odobril zakonski osnutek, ki prepoveduje uporabo zagonskih snovi pri živalih, katerih meso ali mleko služita za človeško prehrano. Nekateri slabo obveščeni ali brezvestni časniki so v tej zvezi pisali, da se v reji piščancev na široko uporabljajo zagonske snovi in da zauživanje takih piščancev povzroča najrazličnejše bolezenske pojave, kot so rak, splavi itd. Posledica tega pisanja je bila, da ljudje niso več kupovali toliko piščancev in da so njih cene zelo padle.

In kakšna je resnica?

Po drugi svetovni vojni se je začela tudi v Italiji razvijati industrija krmil. Krmiljenje živine je bilo postavljeno na bolj pridobitveno podlago, katero je nakazalo znanstvo. Ker so se pojavili na trgu kemični pripravki, tako rudninski, vitaminski ali hormonski, ki naj bi zvišali dohodek živinoreje, so mnogi živinorejci te pripravke tudi preizkusili: mnogi so bili razočarani, nekateri pa so dosegli določen uspeh. Med temi pripravki so pa nekateri, ki niso povsem preizkušeni in so tudi lahko škodljivi. Takšne so predvsem tako imenovane stilbenične snovi, ki so bile bolj razširjene pred nekaj leti kot danes. Uporabljali so jih predvsem za vzrejo kopunov in juncev za zakol. Stilbenične snovi namreč zatirajo spolni nagon pri živalih moškega spola — samo moškega — zaradi česar se živali začno rediti. Tako dobimo brez kastracije iz petelinčka kopuna, iz junčka brezspolnega junca. Stilbenične snovi so vcepili pod kožo v obliki male tablete ali pa v manjših količinah mešali med krmo. Kot smo dejali, so stilbenične snovi uporabljali le v omejenem obsegu, ker ni bilo uspehov. Nikakor pa ni res, da bi jih uporabljali pri reji piščancev v baterijah. Zato ni niti malo opravičen preplah, ki je nastal v javnosti.

Ministrski ukrep hoče prepovedati predvsem uporabo stilbeničnih snovi, kar je popolnoma prav. Pametno je tudi, če se strože nadzoruje vse zagonske snovi.

Senene kopeli

so zelo razširjene na Južnem Tirolskem, kamor se hodijo zdraviti mnogi tuji bolniki, ki čutijo trganje po mišicah in kosteh (revmatizem itd.). Bolniki se »potopijo« v seno, tako da kuka ven samo glava. Seno mora biti sveže pokošeno in še ne popolnoma suho. To seno začne vreti in bolniki prenašajo tudi 50° C toplote. Učinkovito je predvsem planinsko seno, ki je tem boljše čim več gorske arnike vsebuje.

Uvoz živine, mesa in jajc narašča

V prvem tromesečju tega leta se je znatno dvignil uvoz živine, mesa in jajc. Stevilke so naslednje:

Konj za zakol je bilo uvoženih 38.000 proti lanskim 27.000; porast znaša 41%. Ovc in koz 8.600, lani 2.000; porast 329%. Goved 91.000 lani 20.000; porast 355%. Prašičev 108.000, lani 23.000; porast 377%.

V prvem tromesečju 1960 je bilo uvoženih v Italijo 424.000 stotov svežega in zmrznjenega mesa, lani 280.000 stotov; porast 51%. Uvoz ostalega mesa se je dvignil od 29.326 na 55.506 stotov; porast 89%. V istem času se je dvignil uvoz jajc za 80%, in sicer od 127.281 na 229.672 stotov.

Če bo uvoz živine do konca leta ostal na tej višini, bo njegova postavka v italijanski trgovski bilanci predstavljala letos rekordno breme.

ŽENA IN DOM

OBRAZEK ZA KLOBUK

Nekaj let po vojni so modni diktatorji, seveda prisiljeni od gospodarske krize, ukazali, da ženski klobuki niso več moderni.

Letos je pa prišlo modno povelje, da mora lepo oblečena ženska nositi tudi klobuk.

Zato se dajmo malo pomeniti o njem. Za polne klobuke je moda na novo iznašla slamo. Veljavi so pa ženski slamnati klobuki, ki so visoki in široki. Bolje visoki, ker so tudi pričekse visoke. Resnica pa je, da je le redki ženski obraz prikladen za visoke klobuke. Zato velja tudi letos pravilo, da se mora za vsak obraz izbrati ustrezen klobuk. Pri izbiri moraš torej paziti, da se odločiš za pokrivalo, ki poudari tip tvojega obraza, ne pa da si pustiš vsiliti strašilo, katero te bo naredilo smešno, čeprav velja za zelo moderno.

K ovalnemu obrazu pristaja skoraj vsaka oblika klobuka. Rahla okroglost je idealna za ubranost med licem in klobukom. Tu ne motijo niti najbolj čudne klobučne izmišljotine.

Pri podolgovatem obrazu je pa drugače. Gorje, če si povezneš na glavo visok klobuk. Obraz se ti bo zdajšal kot v vzbočenem zrcalu. Za podolgovate obraze so prikladni klobuki, ki so pri ušesih bolj polni. Oglati obrazi z močnimi ličnimi kostmi zahtevajo velike in nesimetrične klobuke. Takšni še najbolj vskladajo in polepšajo obraz.

Ženske, ki jim je narava podarila obraz v obliki srca, pa nosijo zelo lepo nizke klobučke, toques, z ne preveč širokim robom, pa tudi modele, ki so bolj polni od spodaj.

Na koncu pa moramo reči, da kljub modnemu povelju o noši klobukov, je še vedno lepši in bolj cvetoč ženski obrazek, če nosi neprevisoko pričesko in lep, nagajiv robček na njej.

NAŠ RECEPT

Nadeta jajčka s šunko: 5 jajc, 10 dkg masla, sok ½ limone, žlica gorčice, noževa konica soli in popra, 2 sardelna fileja, kisle kumarice in gobice, ½ kg kuhane prekajene gnjati.

Sveža jajca skuhamo, jih ohladimo v mrzli vodi, olupimo z ostrim nožem, prerežemo čez pol in jim previdno izločimo rumenjake. Maslo posebej penasto, umešamo dodamo sardele in rumenjake, primešamo še žlico gorčice in dišave. Na ovalni krožnik poljubno naložimo razpolovljena jajca, jih nadevamo z nadevom, obložimo s tankimi rezinami gnjati in okrasimo še s kislimi kumaricami in gobami.

Mešana solata: Četrť kg zelene solate, četrť motvilca, četrť radiča, četrť rdeče pese, 2 dcl olja, kis, strok česna in sol.

Solato pripravimo vsako posebej in okusno garniramo po barvah.

Na račun bolnikov si grade vile

Ze dolgo se vleče pravda o milijonih, ki so iz blagajn Visokega komisariata za zdravstvo, sedaj ministrstva, izginili v zasebne žepce.

Zgodba je prav zanimiva kot zrcalo naših razmer v javni upravi. Začela se je tako le: Amerikanci so darovali državi takrat novo zdravilo penicilin. Komisariat je zdravilo prodajal po zmernih cenah lekarnam in je že v enem letu nabral nad eno milijardo lir. Vsota je srbela 20 višjih uradnikov komisariata, ki so premeteno vrinili v pravilnik ustanove, da se morajo zgraditi zdrava stanovanja za uslužbence. Ustanovili so gradbeno zadrugo Igea, kateri je stal na čelu sam visoki komisar Perrotti. Iz omenjenega sklada so vzeli 200 milijonov in so si zgradili v sredini Rima dve lepi palači. Dvajsetorica pa ni računala na zavist 250 drugih nižjih uradnikov, ki so zvedeli za zgodbo o Igei.

Nitka se vleče

Prvemu uporniku, ki je grozil, da spravi zadevo v javnost, so nakazali zastonj eno stanovanje za molk. Zlata žila je pa še naprej mamila razne uradnike, ki so ustanavljali stavbne zadruge kot Acies, Pacé in druge. Tudi tem je moral Perottijev naslednik dr. Cotellessa nakazovati milijone iz penicilinskega sklada, da so — molčali.

Vendar je glas segel do državnega računovodstva, kjer se morajo potrjevati vsi ministrski odloki. Toda, glej zlomka, tudi tam je rodila skupina uradnikov zadrugo Concordia. Ni šlo drugače, kot da je bilo iz penicilinskega sklada nakazanih osem milijonov »za izboljšanje zdravstvenih naprav«. Nato je potrkala na zlato žilo

stavbna zadruga Ara Pacis, katere načelnik je višji uradnik računskega dvora.

Vsega skupaj je šlo iz penicilinskega sklada tristo milijonov lir za gradnjo vil. Sodnija preiskuje zadevo. Parlament je že dovolil, da se naperi proti Cotellessu, ki je obenem tudi poslanec, sodni postopek. Ni pa izključeno, da bodo razne amnestije in pravne zanke rešile vse obtožene, zlasti ker je računski dvor potrdil odloke Visokega komisariata za zdravstvo. Saj so mnogi udeleženci, ki so imeli prste pri zlati skledi, še vedno v visokih državnih službah.

Revni bolniki pa bodo še vedno plačevali penicilin po visokih cenah na račun vil za višje uradnike.

— o —

Igra se ponavlja

Opazovalna ali po domače špijonažna služba z letali je že dolgo let javna tajnost. Javna jasnost pa postane, kadar sklatijo letalo z zraka. Tako se je zgodilo z ameriškim izvidniškim letalom U-2, zaradi katerega je šlo vrhunsko zasedanje po vodi.

Hruščev se je umetno čudil, kako da jih Amerikanci opazujejo iz zraka; Eisenhower je pa rezal nedolžen obraz, kako neki da Rusi ne vedo, da letala opazujejo samo vreme.

Igra se sedaj ponavlja, hinavsko čudenje na obeh straneh tudi.

Nad Barentsovim morjem na severu je zginilo 1. julija drugo ameriško letalo RB-47. Zaman so iskale njegove ostanke ameriške in norveške ladje. Pridružile so se jim tudi sovjetske, kar je dalo povod, da

so Amerikanci razglasili: no, vidite, da je naše letalo opazovalo samo vreme, sicer bi nam ne pomagali celo Rusi pri iskanju pogrešancev.

V ponedeljek pa je moskovski radio sporočil v svet, da so sovjetska letala nad rtičem Svijati nos zbila RB-47. Iz morja so sovjetske ladje potegnile dva letalca živa, prvega pilota pa mrtvega. Radio je navedel tudi njih imena, dan in uro, ko so vzleteli z britanskega oporišča Rice Norton in da je sestreljeno ameriško letalo vzdrževalo radijsko zvezo z norveškimi letališči.

Deset dni so v Moskvi čakali, kaj poreko v Združenih državah. To pot pa je Eisenhower previdno molčal. Sovjetski radio zdaj grozi tudi Angliji in Norveški, ki pomagata Združenim državam pri kršenju zračnega prostora. V Washingtonu je tiskovni načelnik Hagerty odgovoril, da ni imelo letalo ukaza leteti nad sovjetsko zemljo ter da so ga sestrelili nad mednarodnim delom morja od obale.

Svetovna lepota

V soboto zvečer so v ameriškem kopalšču Miami izbrali za najlepšo deklo na svetu osemnajstletno Američanko Lindo Bement. Kot drugo lepoto je 6000 gledalcev, ki so plačali po 62.000 lir vstopnine, smatralo Italijanko Daniela Bianchi. Rzsodišče je prisodilo palmo zmage s samo enim glasom večine Američanki. Za svojo lepoto je prejela tudi nagrado treh milijonov lir in več filmskih ponudb. Italijanka je pa dobila za nagrado dva in pol milijona lir in ponudbe za nastope v televiziji. Izjavila pa je, da bo še nadaljevala svoj poklic kot prodajalka oblek v neki modni krojačnici v Rimu.

Bali smo se, da se komandant še vrne. Saj je bilo mogoče, da si privoščijo še več take zabave. V taborišču je bil on popoln gospodar nad življenjem in smrtjo nas vseh. Ko smo čez daljši čas ugotovili, da se je vrnil v SS-ovsko taborišče, smo si globoko oddahnili.

Skušal sem zvedeti, zakaj so bili naši tovariši tepeni, a nihče ni tega vedel, niti oni sami. Verjetno jih je kakšen kapo kdaj zapisal iz kakršnega koli razloga, kar se je pogosto zgodilo, in slučajno je kakšen tak spisec prišel res komandantu v roke, ki se ga je spomnil prav na božični dan, da bi si privoščil nekaj zabave. Lahko pa je izbral številke tudi čisto slučajno, ker je pač hotel počastiti praznik s pretepanjem.

Glavni vzrok pa je bil morda v njegovih nenaravnih, sadiščnih nagnjenjih, o katerih se je v taborišču precej šušljalo.

Tak je bil naš božič.

Zvečer sem odšel na obisk k Johanu v njegov mizarski »štiblc«, da sva se pri majhnem priboljšku, ki ga je »organiziral«, pogovarjala o prihodnosti in vlivala drug drugemu novega poguma.

Tudi na drugi božični praznik nismo delali, kar se mi je zdelo naravnost čudno, ker sem vedel, kako zelo se mudi nacistom čimprej dokončati podzemeljske rove in opremiti nove tovarne za raketne izstrelke. Toda božična tradicija je v Nemčiji tako močna, da niti nacizem v tem oziru ni upal ničesar izpremeniti in siliti ljudi k delu na božične praznike.

Vendar je bil praznik sv. Stefana v taborišču pust in žalosten. Vreme je bilo hladnejše kakor prejšnji dan, ostati pa smo morali skoro ves čas na dvorišču, kjer smo drgetali v tankih in raztrganih »zebrah«. Kot navadno, smo si skušali pregnati dolgčas s pripovedovanjem. Igre vsake vrste so bile prepovedane. Ta dan sem se seznanil z drobnim, temnopoltim in ljubeznivim Italijanom, ki mi je vzbudil pozornost s tem, da je naslonjen na zid bral knjigo. Nisem se mogel premagati, da bi ga ne vprašal,

Tekma s smrtjo 20.

E. Z.

kaj bere. Pokazal mi jo je. Bila je knjiga De Sanctisovih esejev o italijanski književnosti. Dal mi jo je, da sem jo prelistal. Ze dolgo časa nisem imel nobene knjige v rokah in bilo mi je v neizrekljiv užitek, ko sem začutil pod prsti debeli papir starinske knjige in prebiral naslove v značilnih črkah prejšnjega stoletja. Naslovi so se nanašali na pisatelje in literarna vprašanja izpred sto let in več, a prav v tem je bil poseben čar. Kakor se je zdelo fantastično in naravnost nesmiselno prebirati v koncentracijskem taborišču v Überlingenu o estetiki in idejah v delih italijanskih pisateljev v prvi polovici devetnajstega stoletja, me je vendarle kot blisk prešinilo tolažilno spoznanje, da je tudi to važno, in v luči tistih idej se mi je zazdel naš položaj še tem absurdnejši. Vsa ta stvarnost nacizma, ki nas je obdajala, vsa naša sužnost sta bili nekaj absurdnega, nekaj popolnoma nesmiselnega in za zdrav razum in etiko nemogočega. To sem sicer že prej vedel, a tako bleščeče jasno in tako tolažilno mi ni še nikoli prodrlo v zavest. Čeprav to spoznanje ni ničesar izpremenilo v tistem, kar nas je obdajalo, mi je vendar pomagalo, da sem se notranje spet vzravnal in postal samozavestnejši in trdnejši. Bilo je kot čudež. Tudi po tistem sem še kdaj zapadel v pesimizem, a nikoli več se nisem čutil brez moči in izgubljen nasproti barbarski sili nacizma, ki je zaslužila Evropo.

Potem sva se nekaj časa pogovarjala s tistim Italijanom. Povedal mi je, da je profesor. Bilo ga je groza pred svetom, v katerem se je znašel. Edino knjige so mu pomagale, da je premagoval to grozo v sebi in da ni mislil na usodo, ki ga je morda čakala.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Sovjetska zveza osvojila Pokal evropskih narodov

Tekmovanje evropskih nogometnih reprezentanc je vzbudilo med športniki veliko zanimanja. Kljub prenatpanosti mednarodnih tekem se je tekmovalna za Pokal evropskih narodov udeležilo kar osemnajst državnih moštev. Tekmovanja se niso udeležile le Italija in britanske ekipe, Španija pa je v četrtfinalu odpovedala srečanje z Rusi in bila tako izločena. V polfinalu se je Francija srečala z Jugoslavijo, SZ pa s Češko. Tekma med Francozi in Jugoslavoani je bila zelo razburljiva in doseženih je bilo precej golov. Prvi polčas se je zaključil z 2:1 v korist Francije, toda v drugem delu igre so se Jugoslavoani razigrali in zabili še štiri gole, dobili pa dva. Srečanje se je zaključilo z izidom 5:4 v korist Jugoslavije. Jugoslavoani so nastopili v naslednji postavi: Soškić; Durković, Jusufi; Zanetić, Zebec, Perušić; Knez, Jerković, Galić, Sekularac in Kostić. Gole so za Jugoslavijo zabili: Jerković (2), Galić, Knez in Sekularac. V Marseju se je srečanje med SZ in Češko končalo v korist prvih z izidom 3:0. Najboljša nogometaša sta bila Ivanov in Ponedelnik.

»KUPUJEJO IN PRODAJAJO«

Poletna doba je v Italiji doba »prodajanja in kupovanja« nogometašev. Tako je Fiorentina dobila od Rome igralca Zaglio, odstopila pa napadalca Lojacona. Roma bo letos imela zelo prodorno napadalno vrsto, če pomislimo, da jo sestavljajo naslednji igralci: Ghiggia, Lojacono, Manfredini, Selmonsson in Schiaffino; pravih Italijanov sploh ni! Tudi Napoli bo letos precej močan, če upoštevamo, da bodo zanj igrali: Gratten, Pivatelli, Bodi in Mialich. Ostale enajststotice se niso spustile v večje »posle« in so se omejile le na manjše prodaje in nakupe. Bari je dobil Montica, Bologna Lorenzinja, Catania Castellazzija, Inter Bicchieraja, Juventus Fascettija, L.R. Vicenza Bonificija, Lecco Cardarelija in Abbadia, Milan Maraschija, Sampdoria Brighentija in Udinese Tagliavinija.

Precej ekip se poteguje za naslednje igralce: Marchesija, Morbella in Burellija.

Francozi so bili zelo razočarani, da niso pred svojim občinstvom premagali svojih tradicionalnih nasprotnikov. Se bolj jih je potrl poraz, ki so ga v soboto pretrpeli s Čehi. Izid je bil 2:0 za goste. Čehi so tako osvojili tretje mesto, Francozi pa četrto.

Veliko govorjenja je bilo, kdo bo novi evropski nogometni prvak: Rusija ali Jugoslavija?

Finalno srečanje je bilo zelo borbeno. Jugoslavoani so pokazali lepo igro, a ta je bila premalo ostra. Napadalci so se preveč spuščali v podrobnosti in zanemarjali streljanje v vrata. Najnevarnejša igralca sta bila Sekularac in Kostić. Rusi so pokazali odločen nogomet in dovršeno atletske pripravljenoost.

Prvi gol so dosegli Jugoslavoani (Jerković v 40' prvega polčasa), toda Rusi so v drugem delu igre takoj izenačili. Tekma se je tako končala neodločeno 1:1. V podaljškju pa je uspelo Rusom, da še enkrat pretresejo jugoslovansko mrežo in da kot zmagovalci zapustijo nogometno igrišče. Končni izid je bil torej 2:1 (0:1, 1:0, 0:0 in 1:0) za Ruse. Gol je dosegel Ponedelnik.

Jugoslavoani so nastopili v naslednji postavi: Vidinić; Durković, Jusufi; Zanetić, Miladinović, Perušić; Jerković, Galić, Sekularac, Kostić.

Kljub porazu predstavlja drugo mesto za Jugoslavoane velik uspeh, ki se ga zlasti po porazu s Portugalsko sploh niso pričakovali.

— o —

NENCINIJU ODPRTA POT DO PARIZA?

Italijani so letos precej uspešni na dirki po Franciji. Nencini se že dolgo časa trdno drži na čelu lestvice s precejšnjim naskokom pred Belgijcem Adriaenssensom in ostalimi kolesarji.

Po dolgih in hitrih etapah po zahodni Franciji so kolesarji prevozili Pireneje in zdaj se bojujejo z Alpami. Pirenejski vzponi so potrdili Nencinijevo premoč, ki je še bolj očitna, odkar je mladi Francoz Riviere moral zapustiti pisano karovano in se zateči v bolnišnico hudo poškodovan. Pobil se je namreč v nedeljo po vzponu Perjuret.

Alpska etapa Gap - Eriançon se je končala z veliko zmago Italijana Battistinija in Massignana, ki sta skupno dospela na cilj.

Do Pariza manjka samo še pet etap in po vsej verjetnosti ne bo večjih sprememb. Nencini bo verjetno obdržal rumeno majico do konca dirke. Obeta se pa hud boj za častna mesta. Vanj bodo posegli Italijana Battistinija in Pambianco, Belgijca Adriaenssens in Planckaert, Nemeč Junkerman ter Francozi Rohrbach, Angiade, Mahè, Mastrotto in Graczyk, ki trdno vodi lestvico po točkah.

Francozi so prvi na lestvici ekip.

SREDNJEVROPSKI POKAL MADZARSKI

V nedeljo so se končale tudi zanimive tekme za Srednjeevropski nogometni pokal, katerega se je udeležilo po 6 enajstoric iz Italije, Jugoslavije, Avstrije, Češke in Madžarske.

Največ upanja na končno zmago so imeli Madžari, ki so pokal tudi osvojili, čeprav so doživeli precej grenkih porazov (Simmering, Fiorentina in Palermo). V dvanajstih tekmah so ekipe Madžarske (Ujpest, Diosgyoer, Ferencvaros, Vasas, MTK in Tabanya) nabrale osem zmag, en neodločen izid in doživele tri poraze.

Prvakom sta se najčvrsteje upirali Jugoslavija in Češka, ki sta zasedli drugo oziroma tretje mesto. Italijani so se uvrstili na četrto mesto.

KONČNI VRSTNI RED

1. MADZARSKA	12	8	1	3	25	16	17
2. JUGOSLAVIJA	12	7	1	4	26	18	15
3. ČESKA	12	6	1	5	24	18	13
4. ITALIJA	12	4	0	8	12	20	8
5. AVSTRIJA	12	3	1	8	17	32	7

ŠPORTNI MOZAIK

V Sieni sta se srečali lahkoatletski reprezentanci Italije in Jugoslavije. Zmagali so domačini z izidom 111,5 : 86,5. Dober izid je dosegel tekač na kratke proge Berruti, ki je pretekel razdaljo 200 m v času 20"7. Italijanska štafeta 4x400 m je izboljšala italijanski višek (3'09"9). Tekoč Lorger je precej razočaral.

Med tednom so nekateri atleti potolkli nekatere viške, kar je izrednega pomena, če pomislimo, da se bližajo olimpijske igre. Američan Johnson je v deseterboju dosegel 8.663 točk, Wilma Rudolf je pretekla 200 m v času 22"9, Alley je zalučal kopje 86,38 m daleč; vsi ti izidi so novi svetovni viški.

Desetega novembra se je vlekla vrsta pomlmljenih avtomobilov v deževnem jesenskem jutru proti holandski meji. Vozili so se cesar, prestolonaslednik in 51 oseb spremstva v izgnanstvo. Na meji jih je ustavila straža. Cesar je nervozno hodil zavrt v dežni plašč ob mitnici. Čakali so odgovora holandske vlade. Po dolgem prezebanju je prišel odposlanec nizozemske vlade s poročilom, da sme Viljem Hohenzollern nadaljevati pot kot zasebnik, spremstvo pa da bo internirano. Ni preostalo drugega, kot da cesar odloži uniforamo in se preobleče v civilno obleko. S solzami v očeh in škripaje z zobmi se je preoblekel na mitnici v Eijdsdenu in je nadaljeval pot v ponižanje in izgon.

Tako je končala slava germanskega imperija.

Maršal Hindenburg je po cesarjevem odhodu zaprosil, naj pride v glavni stan zastopnik narodne vlade. Takoj se mu je Hindenburg stavil z vso armado na razpolago. Ko je bila podpisana listina o predaji, je bilo konec tudi nemške cesarske armade.

Zadnji listič

Poslednji ostanki nekdanje vsenemške klike se še niso pomirili z mislijo, da je prišel konec. Ničesar se niso naučili iz zgodovine.

Ko so rojalisti v Franciji ob veliki francoski revoluciji pregovorili Ludvika XVI., naj zbeži preoblečen iz Pariza in se vrne

139

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

na čelu zvestih čet, niso pomislili, da so prav s tistim dejanjem spodkopali še zadnji temelj prestolu.

Na podoben način so skušali monarhistični krogi v Avstriji in generalni, ki so se že videli brez perjanic in rdečih hlač, pripraviti zadnji udar. Glas o tajnih pripravah je pa prišel na ušesa voditeljem socialne demokracije že pred 11. novembrom. Sklenili so hitro udariti. Močan oddelek rdeče garde je še isti dan ob 11. uri dopoldne zasedel vojno ministrstvo in vojaško poveljstvo. Na poslopih so razobesili rdeče zastave. Drugi oddelek je vdrl v cesarjev grad Schönbrunn, od koder je cesar z rodbino že prej pobegnil v Eckartsan.

Večernik Achtuhrblatt je objavil novico o odkriti monarhistični zaroti. Ob isti uri je Dunaj že bral kratko sporočilo cesarja Karla. Napisal ga je na lističu papirja kot zadnji dokument šestoletnega vladanja Habsburžanov. V prvih vrstah pravi cesar, da se je vedno trudil za mir in da je bil poln nesprenemljive ljubezni do svojih narodov ter končuje:

»...nočem, da bi moja oseba preprečevala njihov svobodni razvoj. Vnaprej priznavam odločbo, ki jo Nemška Avstrija sklene o svoji bodoči državnosti. Vlado je po svojih zastopnikih prevze'o ljudstvo. Odpovedujem se vsakršnemu udeleževanju pri državnih poslih. Hkrati odpuščam svojo avstrijsko vlado.

Karol m. p. Lammasch m. p.

Veliko tragike je skrite v teh suhih vrstah zadnjega cesarskega odloka. Grehi prednikov so padli na šibka ramena zadnjega v vrsti Habsburžanov. Ne po svoji krivdi, saj je bil po značaju dober, je vladal le v senci. Njegovi predniki so v soncu svoje slave jedli z zlatih krožnikov, ki so imeli vrezane začetnice AEIOU (Austria erit in orbe ultima = Avstrija bo na svetu zadnja). On pa je dostikrat jedel iz vojaške skledice.

(Dalje)

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29477

9

Za
naše
n
a
i
m
l
a
i
š
e
P
o
t
v
n
e
z
n
a
n
o

Samuel
Scowill

Miki
Muster

67. Kot se je bilo zvečer po sončnem zahodu nenadoma stemnilo, je zjutraj takoj po sončnem vzhodu oblila verando slepeča svetloba. Popotniki, ki se še niso bili privadili tako naglih svetlobnih sprememb, so se zbudili in si presenečeno meli oči. Peggy bi rada še malo zadremala, pa jo je docela predramil nenavaden obisk.

68. Na verando je dostojanstveno prikoralala dolgonoga, meter visoka ptica z dolgimi perutmi in modrimi lisami na prsih in vratu. Stopila je naravnost pred Peggyno visečo mrežo, razprostrla perutnice in zagrgala z globokim glasom. Ob tem jutranjem pozdravu se je globoko priklonila: »Dobro jutro!« je veselo odzdravila deklica.

69. Ptica se ji je še enkrat priklonila in stopila tako blizu, da jo je Peggy lahko potrepkala po sklonjeni glavi. Nato je odkorakala k sosednji mreži in zdramila še strica Toma. Obšla je vse mreže in vse zaspance spravila pokonci. »Takšne budilke pa še nisem videl!« se je zadovoljno smejal Jim in božal krotko ptico.

70. Pod verando se je zaustavil Hen, ki se je s polnim vedrom vode vračal od vodnjaka. Prijazno je pojasnil Jimu, ki si je kot Indijanec že ob prvem srečanju pridobil vso njegovo naklonjenost: »To je samica trobečtača. Cisto mlada je še bila, ko sem jo vso sestradano našel v gozdu. Vsako jutro nas takole budi in vedno nas spremlja.«

71. »Mogoče se bom še privadil te strašne dežele, če imate v njej tudi tako prijetne živali,« je zadovoljno dejal stric Tom, ki je bil sedel na klop in mu je ptica položila glavo v naročje. Sklonil se je in dvignil čevlje, da bi jih obul. Hen pa mu je svareče zaklical: »Ne obujte čevljev, dokler jih niste iztresli!«

72. Stari lovec je ubogal Indijančev nasvet. Obrnil je prvi čevlj — v njem ni bilo nič. Iz drugega pa je padla na tla dolga stonoga. Hen jo je takoj zmečkal s svojim težkim vedrom in dejal: »V naših krajih morate biti zelo previdni!« Stric Tom je zastokal: »Se danes dopoldne bom napisal oporoko! Vem, da te poti ne prebijem!«

73. Toda tisti dan stric Tom ni imel časa, da bi pisal oporoko in razpredal črne misli. Po zajtrku je profesor Grey vsakemu izmed svojih gostov naložil delo. Peter in Jim sta mu pomagala prazniti zaboje in povezovati tovor v popotne cule, lovec Tom pa je pridno čistil in mazal strelno orožje. Peggy in Hen sta šla v mesto nakupovat.

74. Vrnila sta se obložena z zavitki, v katerih je bila popotna oprema za deklice. Ko so prijatelji pregledovali njeno novo obleko, čevlje in sparno vrečo, je Hen potegnil iz žepa še en zavitek. S prijaznim nasmeškom ga je ponudil Jimu: »Majhno darilo za mladega prijatelja indijske kvei!« — Jim se mu je presrečen zahvalil.

75. Ko pa je razvil ovojni papir, je komaj premagal osuplost. Res je, da Jim nikoli ni nosil kravate. Rajši si je okrog vratu zavezaval ruto, nepogrešljiv del taborniške obleke. Toda take rute, kot jo je dobil v dar od Hena, še ni videl. Niti sanjalo se mu ni, da bo moral oviti okrog vratu tako nemogoče kričeč pisan kos blaga!